# Raadsvoorstel

Voorstel aan de raad van de gemeente Noardeast-Fryslân

| | | |
|---|---|---|
| Jaartal + zaaknummer | : | 2026 / 264220 |
| Raadsvergadering d.d. | : | 10 december 2026 (It Debat 26 november 2026) |
| Portefeuillehouder | : | G. Bos-Jonkman |
| Programma | : | (4) Wurk, bedriuw en rekreaasje |
| Programmaonderdeel | : | Participeren in de gebiedsprocessen voor de Waddenkust |
| Cluster | : | Omjouwing & Ekonomy |
| Onderwerp | : | Gezamenlijk uitvoeringsprogramma Fries Programma Waddenkust |
| Begrotingswijziging | : | Nee |

## Voorgesteld raadsbesluit

1. Kennis te nemen van het Gezamenlijk Uitvoeringsprogramma Fries Programma Waddenkust en daarbij de volgende wensen en bedenkingen mee te geven:
    - De gemeentelijke bevoegdheden, verantwoordelijkheden en beleidskaders zijn randvoorwaardelijk voor het Uitvoeringsprogramma Fries Programma Waddenkust.
    - Een toekomstbestendige landbouw is randvoorwaardelijk voor de projecten die bijdragen aan natuur-, water- en klimaatdoelen, voor een vitaal economisch perspectief en leefbare dorpen langs de Friese Waddenkust.
    - De gebiedsontwikkelingen worden vormgegeven in samenwerking met betrokken grondeigenaren, ondernemers, inwoners en maatschappelijke organisaties, met aandacht voor lokaal draagvlak en gezamenlijk eigenaarschap.
2. Om een bestemmingsreserve Fries Programma Waddenkust in te stellen voor de periode 2027-2035. Deze te voeden met een bedrag van € 4,6 miljoen uit de bestemmingsreserve Ontwikkelfonds, een (nog door het Waddenfonds beschikbaar te stellen) subsidie van € 4,6 miljoen en de al door de Provincie Fryslân toegekende middelen in deze van € 5,8 miljoen. Daarbij het College te mandateren om de totaal ter beschikking gestelde € 15 miljoen aan projecten toe te kennen, die bijdragen aan gebiedsgerichte ontwikkeling van de kuststrook en opgenomen zijn of worden in het uitvoeringsprogramma Fries Programma Waddenkust.

## Inleiding

Voortbouwend op de Raadsbesluiten van 17 oktober 2024 over het Ontwikkelfonds voor gebiedsgerichte ontwikkeling in de kuststrook en van 29 januari 2026 over de vaststelling van het gemeentelijk Kompas Waddenkust, nemen wij u mee in het vervolgproces. Door u op dit moment te consulteren kan de Raad nog meedenken over de projecten in het uitvoeringsprogramma. De IKW-aanvraag wordt in het eerste kwartaal van 2027 ingediend.

Langs de Friese Waddenkust spelen transities op het gebied van klimaatbestendigheid, bereikbaarheid, leefbaarheid, landbouw, natuur en recreatie. Tegelijkertijd is sprake van een groot aantal initiatieven en projecten op deze onderdelen. Provinsje Fryslân, Wetterskip Fryslân en de Friese kustgemeenten Noardeast-Fryslân en Waadhoeke hebben daarom een gezamenlijke ambitie voor de toekomst van de Friese Waddenkust geformuleerd in het uitvoeringsprogramma Fries Programma Waddenkust (FPW).

Het Fries Programma Waddenkust is daarmee het programma waarbinnen de partijen invulling geven aan een integrale en geïntegreerde gebiedsgerichte ontwikkeling van de Friese Waddenkust en aan de bestuurlijke ambities uit de programma's van de betrokken overheden.

## Beoogd effect

Het Uitvoeringsprogramma Fries Programma Waddenkust draagt bij aan de uitvoering van de beleidsdoelen van de overheden en op versterking van het gebied op de thema's klimaatbestendigheid, leefbaarheid, landbouw, natuur en recreatie. Het programma zorgt ervoor dat de beschikbare financieringskansen, zoals het Waddenfonds, provinciale en gemeentelijke cofinanciering, doelgericht worden benut. Hierdoor wordt ingezet op een verdubbeling van de investeringen. Het Uitvoeringsprogramma Fries Programma Waddenkust dient als basis voor een IKW/Waddenfondsaanvraag en geeft uitvoering aan het gemeentelijk Kompas Waddenkust Noardeast-Fryslân 2030.

**Argumenten**

**1.1 *Het Fries Programma Waddenkust is een belangrijk programma om invulling te geven aan de ambities van de overheden voor een sterke, leefbare en klimaatbestendige Waddenkust.***
Het Fries Programma Waddenkust is onderdeel van het Investeringskader Waddengebied (IKW) en aangewezen als één van de vijf grote integrale programma's. Deze programma's vormen de belangrijkste dragers voor de investeringen in het Waddengebied en zijn leidend voor de inzet van middelen uit het Waddenfonds. Binnen deze categorie staat het Fries Programma Waddenkust naast de grootschalige kustontwikkelingsprogramma's van Noord-Holland en Groningen.

Het Fries Programma Waddenkust geeft voor de Friese vastelandskust concreet uitvoering aan de Waddenagenda 2050. Gemeente Noardeast-Fryslân heeft de Waddenagenda niet ondertekend maar doet wel mee met het Uitvoeringsprogramma Waddengebied (raadsbrief dinsdag 14 maart 2023, kenmerk 2023-012422). Hierin zijn de wensen en bedenkingen verwerkt die de gemeenteraad in 2022 heeft meegegeven. Het FPW is opgenomen als een uitvoeringsprogramma binnen het Uitvoeringsprogramma Waddengebied 2021-2026.

***1.2 Het uitvoeringsprogramma is tot stand gekomen in een combinatie van bottom-up en top-down en is daardoor realistisch en uitvoerbaar.***
Het programma sluit aan bij bestaande initiatieven uit het gebied en is tegelijkertijd richtinggevend vanuit beleidsdoelen en opgaven van overheden. Het uitvoeringsprogramma is tot stand gekomen in samenspraak met de beleidsafdelingen van de betrokken overheden en gebiedspartijen en sluit aan op lopende initiatieven en kansen in het gebied. Hierdoor ontstaat een programma dat zowel gedragen is als uitvoerbaar in de praktijk. In het Uitvoeringsprogramma zijn projectbeschrijvingen opgenomen in vijf deelprogramma's:

- Deelprogramma 1: Slim omgaan met bodem en water
- Deelprogramma 2: Impuls Basiskwaliteit natuur aan de Waddenkust
- Deelprogramma 3: Klimaatadaptieve kustdorpen
- Deelprogramma 4: Beleving, erfgoed en routes
- Deelprogramma 5: Lokale gebiedsontwikkelingen

Onder deze deelprogramma's hangen verschillende deelprojecten. Het betreft enerzijds projecten die door de zelfstandige overheden worden uitgevoerd en deels projecten waar meerdere partners bij zijn betrokken. Een aantal van de opgenomen projecten zijn vanuit de beleidsvelden aangedragen en dragen bij aan de geformuleerde doelstellingen. Voor een bijdrage vanuit het Waddenfonds geldt daarnaast als voorwaarde dat sprake moet zijn van additionele projecten die aansluiten bij de doelstellingen en voldoen aan de specifieke criteria van het Waddenfonds. Deze randvoorwaarden hebben mede richting gegeven aan de selectie en opname van de projecten in het programma.

De gemeentelijke projecten zijn daarnaast ook gewogen aan de hand van de selectiecriteria van het vastgestelde gemeentelijk Kompas Waddenkust 2030. Hiermee is de kaderstellende rol van de raad geborgd. Onder deelprogramma vijf is de prioritaire positie van Holwert geborgd in overeenstemming met het amendement van de raadsvergadering van 29 januari 2026.

***1.3 De programmatische en integrale aanpak vergroot de uitvoeringskracht.***
Door bundeling en afstemming ontstaat meer grip op prioritering en inzet van middelen. Het Uitvoeringsprogramma Fries Programma Waddenkust vergroot de uitvoeringskracht, want het programma bundelt initiatieven van verschillende overheden en partners en brengt deze samen in een programmatische aanpak. Hierdoor ontstaat overzicht en samenhang en wordt de uitvoeringskracht vergroot door betere afstemming, prioritering en gezamenlijke inzet van formatie en middelen.

***1.4 Het programma draagt bij aan het toekomstperspectief van de landbouw.***
De landbouw in de Friese Waddenkust staat voor uitdagingen op het gebied van klimaatadaptatie. Het programma richt zich op essentiële randvoorwaarden die bepalend zijn voor de landbouwsector in het gebied, zoals zoetwaterbeschikbaarheid, zoetwaterkwaliteit, bodemgezondheid en kennis over en omgaan met verzilting. In het Uitvoeringsprogramma Fries Programma Waddenkust zijn projecten opgenomen die bijdragen aan het versterken van deze randvoorwaarden en het toekomstperspectief van de sector. Het programma sluit aan bij provinciale doelen voor een toekomstbestendige landbouw en versterkt het verdienvermogen van de sector.

Door het toevoegen van de wensen en bedenkingen die moeten worden doorgevoerd in het uitvoeringsprogramma, borgt het College het landbouwbelang binnen onze gemeente.

***1.5 Het programma levert een bijdrage aan de (be-)leefkwaliteit van het gebied.***
Het programma verbindt sociale, ruimtelijke en landschappelijke opgaven in één samenhangende aanpak. De landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten staan onder druk in de regio. Het Fries Programma Waddenkust zet in op het versterken van de kwaliteit van de leefomgeving, met aandacht voor identiteit, gebruik en beleving van het gebied door middel van inrichten van Waddenkustroutes en herbestemming van erfgoedpanden en wandelpaden bij de dorpen.

***1.6 Het programma levert een bijdrage aan natuur en biodiversiteit binnen bestaande kaders.***
De natuur en biodiversiteit willen we in het gebied versterken. Het Fries Programma Waddenkust levert door middel van projecten een verbetering van natuur en biodiversiteit binnendijks. Zoals gebiedsgerichte groenblauwe dooradering met inzet op ecologisch beheerde bermen, oevers en sloten.

***1.7 Het programma maakt het mogelijk om beschikbare financiële kansen optimaal te benutten.***
Het Fries Programma Waddenkust maakt gerichte inzet van middelen en cofinanciering mogelijk. Het IKW is het gezamenlijke investeringskader voor het Waddengebied waarin rijks- en regionale middelen, waaronder het Waddenfonds, strategisch worden ingezet. Binnen dit kader zijn vijf prioritaire programma's vanuit de drie Provincies aangewezen. Het FPW is één van deze programma's. Dit maakt het mogelijk om (co-) financieringskansen gericht te benutten en investeringen te combineren.

***1.8 Het Uitvoeringsprogramma Waddenkust.***
Inmiddels werken we samen in het Fries Programma Waddenkust aan een integraal programma waarin projecten die bijdragen aan de kaders uit het Kompas voor de Wadden 2030 een plek gekregen hebben. Daarmee werken we aan het benutten van de kansen en opgaven die de Raad gesteld heeft.

***1.9 Bestaand beleid en besluitvorming***
De betrokken overheden beschikken ieder over eigen bevoegdheden, verantwoordelijkheden en beleidskaders ten aanzien van onder meer natuur, water, landbouw, economie, leefbaarheid, klimaatadaptatie en ruimtelijke ontwikkeling. De uitvoering van het Fries Programma Waddenkust vindt plaats met respect voor deze bevoegdheidsverdeling en laat de zelfstandige beleids- en besluitvormingsruimte van de deelnemende overheden onverlet. Bij de uitwerking van projecten worden ecologische, landbouwkundige, sociaaleconomische en ruimtelijke belangen integraal en gelijkwaardig afgewogen.

In het uitvoeringsprogramma staan de projecten en opgaven met een structureel en regionaal karakter benoemd. Hierdoor kunnen zij mee in de Waddenfondsaanvraag en kunnen de middelen worden verdubbeld.

De opgaven en projecten die ondergebracht zijn in de vijf deelprogramma's worden het komend halfjaar verder uitgewerkt voor de Waddenfondsaanvraag.

***2.1 Ontwikkelfonds***
In de bestemmingsreserve (het ontwikkelfonds) is een bedrag van € 4.6 miljoen gelabeld voor de gebiedsgerichte ontwikkeling in de kuststrook. Bij het Ontwikkelfonds is aangegeven dat dit bedrag indicatief en gereserveerd is, hetgeen betekent dat de raad via een afzonderlijk voorstel gevraagd moet worden om het definitieve budget beschikbaar te stellen.

**Toetsing aan Omgevingsvisie**

De gemeentelijke inbreng in het Fries Programma Waddenkust is gebaseerd op het vastgestelde gemeentelijke Kompas Waddenkust Noardeast-Fryslân 2030. Het gemeentelijke Kompas Waddenkust Noardeast-Fryslân 2030 is geheel gebaseerd op de vastgestelde gemeentelijke omgevingsvisie.

**Kanttekeningen en risico's**

*IKW en Waddenfonds*
Nog niet alle projecten zijn voldoende uitgewerkt in projectplannen voor het Waddenfonds. Het IKW en het Waddenfonds verwachten dat de projecten in belangrijke mate uitvoeringsgereed zijn, of gefaseerd uitvoeringsgereed**.** Per project moet voldoende inzicht bestaan in doel, activiteiten, resultaten, planning, kosten, dekking en uitvoerbaarheid.

Voor nu zijn de projecten globaal uitgewerkt voor de IKW-aanvraag. Na toekenning van de IKW-aanvraag worden de projecten gedetailleerder uitgewerkt voor de Waddenfondsaanvraag.

*De feitelijke impact van maatregelen is mede afhankelijk van deelname door gebiedspartijen.*
De uitvoering van verschillende maatregelen, zoals voor de landbouw en vergroening van de dorpen, is afhankelijk van de bereidheid van gebiedspartijen om deel te nemen. Op voorhand is de omvang van deelname en daarmee de uiteindelijke kwantitatieve impact niet volledig te voorspellen. De maatregelen sluiten aan bij bestaande behoeften en opgaven in het gebied en zijn in principe gewenst bij betrokken partijen, wat een goede basis biedt voor deelname en doelrealisatie. Er wordt eerst optimaal gebruik gemaakt van bestaande overheidsgronden.

*De (co)financiering moet in voldoende mate geborgd zijn.*
De (co)financiering in het programma is gemeentelijk grotendeels beschikbaar in het Ontwikkelbudget Waddenkust (kustfonds). Daarbij is het een kans om een deel van de PAWOZ gelden aanvullend in te zetten en die binnen het FPW te kunnen verdubbelen.

*Subsidieverlenging van het Waddenfonds kan lager uitvallen dan geraamd.*
Door vaststelling van het uitvoeringsprogramma FPW wordt geen onvoorwaardelijke financiële verplichting aangegaan tot realisatie van alle opgenomen projecten. Als de subsidieverlening door het Waddenfonds lager uitvalt dan geraamd of projecten afvallen, vindt afzonderlijke bestuurlijke en financiële besluitvorming plaats over bijstelling, fasering, versobering dan wel aanvullende financiering van projecten.

*Interne borging*
De capaciteit voor de uitvoering van de projecten is onderdeel van de afzonderlijke projectbegrotingen. Ook de interne borging van de projecten vraagt om voldoende capaciteit voor aansturing, afstemming en opdrachtgeverschap en betekent daarmee inzet van uren vanuit de formatie.

## Financiën

In de bestemmingsreserve Ontwikkelfonds is een bedrag van € 4,6 miljoen gelabeld voor de gebiedsgerichte ontwikkeling van de kuststrook. Wanneer de Raad deze middelen beschikbaar stelt, kan een subsidieaanvraag ingediend worden bij het Waddenfonds. Wanneer de aanvraag volledig beschikt wordt, dan worden de door de Raad beschikbaar gestelde middelen verdubbeld. Als de beschikking lager uitvalt dan geraamd of projecten afvallen, dan vindt afzonderlijke bestuurlijke en financiële besluitvorming plaats over bijstelling.

Daarnaast heeft de Provincie Fryslân al € 5,8 miljoen toegekend aan de Gemeente Noardeast-Fryslân ten behoeve van de gebiedsgerichte ontwikkeling van de kuststrook. Van dit bedrag is gedeeltelijk (€ 3,6 miljoen) beschikbaar gesteld voor twee projecten in Holwert. Het resterende bedrag van € 2,275 miljoen is bestemd voor nog nader te bepalen projecten voor de gebiedsgerichte ontwikkeling van de kuststrook.

Om de beschikbare middelen doelmatig en flexibel in te kunnen zetten, wordt voorgesteld een bestemmingsreserve Fries Programma Waddenkust in te stellen voor de periode 2027-2035. Deze te voeden met een bedrag van € 4,6 miljoen uit de bestemmingsreserve Ontwikkelfonds, een (nog door het Waddenfonds beschikbaar te stellen) subsidie van € 4,6 miljoen en de al door de Provincie Fryslân toegekende middelen in deze van € 5,8 miljoen. Daarbij het College te mandateren om de totaal ter beschikking gestelde € 15 miljoen aan projecten toe te kennen, die bijdragen aan gebiedsgerichte ontwikkeling van de kuststrook en opgenomen zijn of worden in het uitvoeringsprogramma Fries Programma Waddenkust. Hiermee worden de financiële randvoorwaarden gecreëerd om de komende jaren projecten binnen het Fries Programma Waddenkust te kunnen realiseren.

## Vervolg en planning

1. 11 november 2026 inloopbijeenkomst voor betrokkenen en Raadsleden
2. 19 november Raadsvergadering Petear
3. 26 november Raadsvergadering Debat
4. 10 december Raadsvergadering Beslút
5. Eerste kwartaal 2027 indienen IKW-aanvraag
6. Tweede kwartaal 2027 besluitvorming B&W over de samenwerkingsovereenkomst FPW.

## Communicatie + Participatie

Het college heeft besloten om voorafgaand aan de raadsvergadering een informerende bijeenkomst te houden voor de initiatiefnemers van de beoogde projecten en hierbij ook de raadsleden uit te nodigen. Op dit moment vinden in overleg met team communicatie de voorbereidingen plaats.

**Bijlagen**

1. Uitvoeringsprogramma Fries Programma Waddenkust v6.0 14 oktober 2026;
2. Kompas Waddenkust 2030;
3. Raadsbrief met kenmerk 2023-012422.

Dokkum, 5 november 2026

Burgemeester en wethouders van de gemeente Noardeast-Fryslân,

de loco-secretaris, mr. M.J.P. Kouwenhoven de burgemeester, mr. J.G. Kramer

# Raadsbesluit

2026 / 264220

De raad van de gemeente Noardeast-Fryslân,

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 5 november 2026;

**Besluit:**

1. Kennis te nemen van het Gezamenlijk Uitvoeringsprogramma Fries Programma Waddenkust en daarbij de volgende wensen en bedenkingen mee te geven:
    - De gemeentelijke bevoegdheden, verantwoordelijkheden en beleidskaders zijn randvoorwaardelijk voor het Uitvoeringsprogramma Fries Programma Waddenkust.
    - Een toekomstbestendige landbouw is randvoorwaardelijk voor de projecten die bijdragen aan natuur-, water-, en klimaatdoelen, voor een vitaal economisch perspectief en leefbare dorpen langs de Friese Waddenkust.
    - De gebiedsontwikkelingen worden vormgegeven in samenwerking met betrokken grondeigenaren, ondernemers, inwoners en maatschappelijke organisaties, met aandacht voor lokaal draagvlak en gezamenlijk eigenaarschap.
2. Om een bestemmingsreserve Fries Programma Waddenkust in te stellen voor de periode 2027-2035. Deze te voeden met een bedrag van € 4,6 miljoen uit de bestemmingsreserve Ontwikkelfonds, een (nog door het Waddenfonds beschikbaar te stellen) subsidie van € 4,6 miljoen en de al door de Provincie Fryslân toegekende middelen in deze van € 5,8 miljoen. Daarbij het College te mandateren om de totaal ter beschikking gestelde € 15 miljoen aan projecten toe te kennen, die bijdragen aan gebiedsgerichte ontwikkeling van de kuststrook en opgenomen zijn of worden in het uitvoeringsprogramma Fries Programma Waddenkust.

Aldus besloten door de raad van de gemeente Noardeast-Fryslân in zijn openbare vergadering d.d. 10 december 2026.

De raad voornoemd,
de griffier,

de voorzitter,

mr. S.K. Dijkstra

mr. J.G. Kramer